

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egy e s z á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

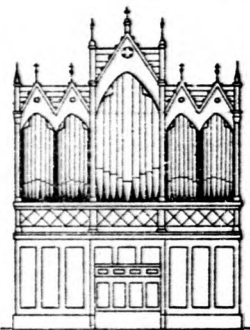
Az ev. ref. egyházak szállítója,

Rieger Ottó

villamos gépekkel berendezett és a kir. udvar orgonagyára. **Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának** (koronázási templom) alkotója

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít 37 év óta 1600 orgonát szállított, közte a

„Király orgonáját”

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája.** 16 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Az összes iskolákban használt tankönyvek-, író-, és rajzszerek

kaphatók:

Hegedüs és Sándor

iskolai könyv- és papirkerekedésében

DEBRECEN.

Nagy képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk.

Nem kell többé
10000 frtos régi hegedü

REMÉNYI MIHÁLY

mü-hegedü - készítő

a magy. kir. zeneakadémia házi hangszerésze legújabb találmánya a „**Hangfokozó gerenda**” annak bármely hegedübe, vapy gordonkába illesztése után az sokkal jobb nemesebb és erősebb hangot kap.

Kezesség minden egyes hangszerért, **Reményi** sajátkészítményü új hegedüi pótolják a drága mesterhegedüket, miután a legnagyobb hangversenyteremben megfelelnek bizonyítékul annak hogy **GEYER STEFI** a legnagyobb hegedüművész a Vigadó nagytermében egy **Reményi-féle új hegedü** sikerrel hangversenyezett.

Hegedü tisztítási és javítási műterem

BUDAPEST, KIRÁLY-U. 38. SZÁM.

Zenekarok felszerelése a legmérsékeltebb árakon.

Költségvetés díjtalan.

Ne vegyen semmiféle hangszert, mig **Reményi** legújabb árjegyzékét el nem olvasta.

Nagy raktr uz összes és húrokban. — Régi hangszerek vétele és becserélése. — Ezen lapra hivatkozva minden hangszerről külön-külön rjegyzék küldetik.

Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségü összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

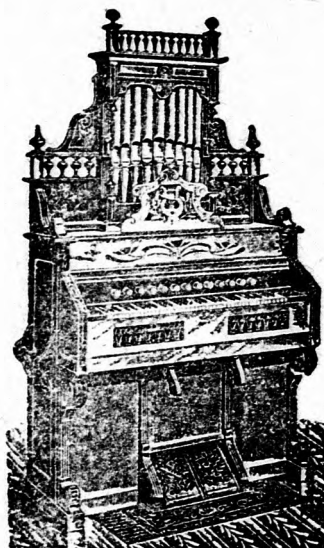
mely által bármely hegedü, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedübe **hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) **Tárogató**; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszeréről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivétel nagyban és kicsinyben.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfel ten.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Luther Márton.

Isten kiválasztott embere volt. Lángész, aranyszív, aczéllakarat. Az új kor hajnalának prófétája. A régi prófétákhoz még ruházatában is hasonlatos: azoknak ruhája teveszőrből készült, ő pedig a szerzetesek szőrruháját viselte. Főképen azonban lelkére nézve hasonlított a régi prófétákhoz, mert az igazságnak, az igazság erős Istenének rendületlen híve, bátor szószólója, halálmegevető harcosa volt. Óh, ha rá gondolunk, meggyulad a szív kebelünkben, minden erünkben föllángol a vér, szemünkből a lelkesedés szikrái csapnak ki! Hogy küzdött egy egész világ ellen! Hogy küzdött a pokollal és a pokol minden seregével!

A nagy Isten vele volt. Ám az emberekre nézve igazán elmondhatjuk, hogy egyedül vívott. Pártfogói voltak. Különösen szerették és becsülték a szász választó fejedelmek: a bölcs Frigyes, ennek halála után öccse, az állhatatos János, majd ennek fia, a nagylelkű János Frigyes. De nagy viharok idején a lelki erőt ezekben is ő tartotta fent és midőn a maga menedékhelyét, ahova őt halálra kereső ellenségeitől a szász választó fejedelem, bölcs Frigyes rejtette el, Wartburg várát a fejedelem jóváhagyása nélkül elhagyta, hogy a Wittembergben támadt néplázadást lecsillapítsa, joggal írható a fejedelemnek: „Én a választó fejedelmekénél sokkal magasabb oltalom alatt megyek Wittembergbe. Fenséged védő karjáért sem esedezem. Igen, én azt tartom, hogy én sokkal inkább megvédhetném Fenségedet, mint Fenséged engem. Sőt, ha tudnám, hogy védeni akar, nem is mennék. Itt kard nem segít. Emberi tanács és támogatás nélkül egyedül Istennek kell itt közbe lépnie.“ (Masznyik: Luther Élete. Pozsony, 1887. 182. i.) Munkatársai is voltak: egyetemi tanárok és papok. De fölöttük, mint óriás, úgy állott. Szellemi nagysága, noha nem kérkedett soha egy szóval sem és mindenkivel barátságosan beszélt, nyomasztólag nehezedett gyöngébb lelkű társaira. Szerették, bálványozták, de roppant lelki ereje miatt félték is tőle. Így áll meg az ember csodálkozva, de félve is az égbe nyúló bércz alatt. Ő volt a vezérük, a bátorságuk, a lelkük. Ő nála nélkül megfélemlettek és letévedtek az igazság egyenes útjáról. Valóban elmondhatjuk róla jeles költőnk szavait, melyekkel a Szondi hős csatáját magasztalta:

„Hogy vitt ezerekkel, hogy vitt egyedül!“

Hadsorokat döntő kétélű kardja volt az Isten ígéje és villogó aczéllakarat kelevéze a maga nemes haragtól lángoló, ragyogóan szellemes, metszően gunyos beszéd- és írásmódja. Imhol az ember! Imhol a hős! Nem retteg azoktól, a kik a testet megölhetik ugyan, de a lelkét nem ölhetik meg! (Máté 10, 28.)

Jánosi Zoltán.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett a debreceni református főiskola anyagi helyzetének megvizsgálása s esetleg a főiskolai takarékpénztár létesítése tárgyában az 53. O./1909. egyházkerületi végzéssel kiküldött hetes bizottság 1909. szeptember 2-án tartott üléséből.

Főtiszteletű és Múltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

A Főtiszteletű és Múltóságos Egyházkerületi Közgyűlés f. évi 53. O./1909. sz. végzésével alulírott bizottságot azzal bízta meg, hogy a debreceni kollégiumnak a korszínvonalán tartása és jövő fejlődésének biztosítása szempontjából vizsgálja meg a rendelkezésre álló anyagi forrásokat, a szükséghez képest új erőforrások nyitásáraól gondolkozzék úgy, hogy ha e források módosztatának tanulmányozása közben arra a meggyőződésre jutna, hogy kollégiumi pénztárunk keretében, vagy ennek bevonásával egy pénzüntézet létesítése célszerű és kívánatos, e pénzüntézet felállítására, valamint létesítésének formájára tárgyában szintén tegyen javaslatot.

Bizottságunk az eléje tűzött feladatot beható tanulmányozás és tanácskozás tárgyává tette f. évi szeptember hó 2-án Debrecenben tartott

gyűlésében, melyben a kiküldött bizottság minden tagja részt vett, Fekete Márton egyházmegyei gondnok kivételével, aki elmaradását az elnökséghez intézett levélben kimentette, — s tanácskozása folyamán megvizsgálta

a) a kollégium jelenlegi szükségleteit;
b) a közeljövőben várható fejlődést és az azzal együtt járó szükségleteket; ezzel kapcsolatban igyekezett fedezetet kimutatni:

1. a jelenlegi szükségletek kielégítésére;
2. a jövő fejlődés szükségleteinek ellátására.

I.

Ami a kollégium jelenlegi szükségleteit illeti, annak megítélésénél az 1909. évi kollégiumi költségvetés szolgált irányadóul, a melyet az egyházkerületi közgyűlés 1908. évi 365. I. sz. határozatával jóváhagyott és megerősített.

Bizottságunk részint e költségvetésből, részint a kollégiumi és egyházkerületi pénztárnoknak a bizottság elé terjesztett s az 1910. évi kollégiumi költségvetés már elkészített, de még jóvá nem hagyott tervezetéből merített jelentéséből arról győződött meg, hogy a kollégium jelenlegi szükségleteinek ellátását tekintve komolyabb aggodalomra nincs ok.

I.

(Az istenes ember boldogsága.)

Boldog az, ki bűn után nem indul,
Nem bűn útján jár, nem ott pihen,
Éjét-napját elmélkedve tölti
Istenének szent törvényiben.

Mint patak partján üdén nevelt fa
Jó tettek gyümölcsét termi meg,
Sőt levél-díszében sincs hiánya:
Célját éri minden tervinek.

Oh a bűnös, oh, az ám nem ilyen;
Hitvány lett ő, mint a föld pora,
Mit a forgószél szárnyára kapva
Piszkos forgatagként szór tova.

És ha Isten ítéletre jó majd,
Szentek közt a bűnös meg nem áll,
Bűnös utja kárhozatba vész el,
Mig a jókra égi béke száll.

IV.

(A zsolttáros esti imája.)

Hallgatott az Ur esdő imámra,
Látta Ő, hogy hü, igaz vagyok,
Szükségemben oltalmamra siet,
Mert kegyelmi végtelen nagyok.

TÁRCA.

A zsolttárok könyvéből.

(Dr. Tóth Lajos.)

(Folytatás.)

Megérdemli ez a szent könyv, hogy tanulmány tárgyává tegyük, hogy beszéljünk róla. A tanulmányi anyag méltó; munkánk eredménye ha hozzá méltó nem lehet, vajha méltatlan ne lenne legalább!

* * *

E sorok írója mindig szívesen foglalkozott a zsolttárok könyvének tanulmányozásával. Többet meg is kísérelt hazai nyelvünkre költői formában áttenni. Hogy az eredeti költői formában van-e, arról azt hiszem beszélni is fölösleges azok előtt, kik tudják, vagy csak hallották is szakemberek közt minő viták voltak és vannak a héber költészet rhytmusát illetőleg. Szemelvényeket mutatok be tehát a következőkben azon zsolttárok-ból, melyekre eddig fordításom kiterjedt. Érdemes-e ebben az irányban tovább dolgoznom, a költői áttételt a többi zsolttárokra vonatkozólag is folytatom, ítélje meg az itt bemutatandókból az olvasó közönség; szívesen veszem bírálatát és meghajlok előtte.

Nem tekintve a többi csoportoknál mutakozó jelentéktelenebb hiányokat, az 1909. évi költségvetésben az I. csoportnál mutakozó 16.798 kor. 78 fillér hiány az 1910. évi költségvetésben már meg fog szünni; ha és amennyiben az egyházkerületi pénztárból a folyó évben nyújtott segély, legalább részben, a jövő évben is igénybe vehető lesz.

Az I. csoport 16.798·78 K hiányának megszüntetését okozza ugyanis a dadai ingatlant eddig terhelt törlesztés kölcsön kifizetése, ami a folyó évben már megtörtént s e címen az 1910. évi költségvetésben az I. csoport bevétele 3100 koronával szaporodik, helyesebben kiadása ennyivel lesz kevesebb, ami azonban végeredményben egyet jelent; b) a tandíjaknak az 53. E/1909. sz. egyházkerületi végzéssel jóváhagyott emelése következtében a bevétel 6500 koronával emelkedik s így e két tételnek összesen 9600 korona összege által a költségvetésben mutakozó hiány 7198·78 koronára apad, ami pedig c) fedezetet talál a 312—4—1908. sz. egyházkerületi végzésben a kollégium számára az 1909. évre engedélyezett 12.000 korona segély legalább egy részének a jövő évre is remélhető folyósításából. Átlátjuk ugyan, hogy ez a segély huzamosabb ideig eredeti rendeltetésétől nem vonható el; reméljük azonban, hogy a

kollégium anyagi viszonyainak javulása következtében annak részben való fentartására sem lesz hosszú ideig szükség.

Igy tehát momentan zavaroktól nem kell tartani.

II.

Ami már a jövő fejlődést illeti, bizottságunk a következőket találta figyelembe veendőnek:

a) az új gimnáziumi épület emelése; és az építkezési államsegély után 15 évre járó 3 százalékos fizetési kötelezettsége;

b) az új gimnáziumi épület emelésével együtt járó tanszéki és dologi szükségletek szaporodása;

c) az internátus építése és a tápintézet tovább fejlesztése;

d) a könyvtár szükségleteinek gyarapodása, tekintettel a filozófiai fakultás felállítására;

e) az akadémiai tanárok korpótlékának és lakáspénzének kiegészítése és a gimnáziumi tanárok lakáspénzének rendezése.

Az új gimnáziumi épület emelésének kérdését és az építéssel kapcsolatos összes költségek fedezését bizottságunk a kollégium általános szükségleteinek köréből kikapcsolandónak véli, minthogy annak ellátására az egyházkerületi közgyűlés egy egészen különálló pénztárt szer-

Emberek, miért tapadt a röghöz,
Földi érdekekhez szívetek?
Tiszta szívre száll dicsfény az Urtól,
Ő az én imám hallgatta meg.

Haragudtatok reám eleddig;
E haraggal már ne vétsetek,
Nappaltok hibáját mossa majd le
Éjjelente bánat-könyvetek.

Tisztult szíveteknek áldozatja
Nyujthat nektek jó reményt csupán,
Hogy majd egykor jobb idöket értek,
— Mint kértetek — annyi bü után.

Isten, szentségednek képe rajtunk;
Szent örömben áradoz szívem.
Lelki jókhoz, buza-, bor- s olajban
Földi jót is ad kegyed hiven.

Igy tehát békében feketem le,
Semmi sem zavarja nyugtomat,
Minden bajban megsegít az Isten,
Biztató reményem ez marad.

V.

(A zsoltáros reggeli imája.)

Halld meg Isten esdeklő imámat,
Mert Uram, királyom csak Te vagy;
Már korán roggel hozzád kiáltok,
Esdve kérlek: oltalmat Te adj!

Jó korán engedd, Uram, belátnom,
Hogy bün Nálad tetszést nem talál,
A gonosznak maradása nincsen,
Büntudattal senki meg nem áll.

Gyülölöd, ki a gonoszt cselekszi,
Elpusztul bünében a család,
Vérengzőket, cselvetőket Isten
Szent igazságában meg nem áld.

Oh, de hozzám jó vagy és kegyelmes,
Templomodba bátran járulok,
Szent félelmed tölti lelkemet be,
Mig a porba hullva áldlak ott:

Szentségednek jó utján vezérelj,
Mert sok ellenség figyel reám
És ez ellenségnek lelke sivár:
Rágalom szól mindig ajakán.

Szájuk, mint a nyílt sir oly emésztő,
Nyelvük csalfa; ítélkezz Uram!
Ők hívták fel boszudat, nagy Isten,
Mert gonoszságuk tetézve van.

A gonosznak terve meghiusul,
Örvendjen, ki Istenben remél,
Az igaz vigadjon mindörökre,
Mig az Ur Szentlelke benne él.

Hiveidnek légy, Uram jutalma,
Kik szeretve áldnak Tégedet:
Őket jóságoddal gyámolítva
Pajzsnál biztosabban védheted.

(Folyt. köv.)

vezett s így ennek a kérdésnek megoldása a kollégium általános szükségleteit szolgáló alapot nem érinti.

Ellátni valókul maradnak tehát az ezen kívül említett többi szükségletek, melyeknek számszerű megállapítása ez időszert már csak azért sem lehetséges, mert a fejlődés mérve a pénzügyi állapotok szilárdulásával tart lépést, azonban mindegyikük feltételezi a jelenlegi fedezeti források kibővítésének szükségességét.

E szükségletek ellátására a kollégiumi gazdasági tanács két módot ajánlott eddig ismételt az egyházkerületi közgyűlésnek:

- a) a tiszadadai ingatlan értékesítését;
- b) a kollégiumi takarékpénztár felállítását.

A tiszadadai ingatlan értékesítésének kérdését az egyházkerületi közgyűlés nyitva hagyta, mikor az 58. H.—1908. sz. végzésével a gazdasági tanácsot e tárgyban a mostani haszonbérlet lejártával kapcsolatban újabb tüzetes jelentéstételre hívta fel. Mindazonáltal bizottságunk, a jövő fejlődés szükségleteinek ellátásáról lévén szó, anélkül, hogy a gazdasági tanácsnak e tárgyban előterjesztendő javaslatát bármiképen is befolyásolni kívánná, e nagyértékű ingatlanak a mostaninál előnyösebb értékesítését is tekintetbe kívánta venni.

Abban a meggyőződésben vagyunk, hogy ez ingatlan eladására most már a bérleti szerződés közel lejártára tekintettel nincsen szükség és pedig nincsen szükség nemcsak azon elvi jelentőségű szempontból, hogy az ingatlan értéke folytonosan emelkedik, a pénz értéke ellenkezőleg folytonosan csökken: hanem nincsen szükség azért sem, mert ez ingatlant, a mostani haszonbérlet lejártával oly összegért lehet haszonbérbe adni, hogy haszonbérösszege egyfelől a mainak másfélszeresére emelkedhetik, másfelől a haszonbérszerződés megfelelő szövegezése útján megszabadulhat a kollégium minden építési kiadástól, ami pedig a mai állapotok mellett a haszonbérjövdelemnek tekintélyes részét felemésztí.

A kollégium tiszadadai ingatlanának magyar holdjáért ma 16 korona haszonbért fizetnek évenként. Ha csak a jelenlegi állapotokat vesszük is tekintetbe, a haszonbér lejártakor legalább is 24 koronáért ki lehet adni magyar holdját e birtoknak, ami 21.500 korona haszonbéremelkedést jelent s ennek több mint a fele az I. csoport bevételeit fogja gyarapítani, sőt, amennyiben a Szártóry-alap is nagyrészen tanszéki alapokat szolgál, majdnem az egész.

A dadai ingatlan t. i. 2687 magyar hold, mostani haszonbére 43.000 korona, ebből adókra

és építkezésekre évenként felmegy átlag 13.000 korona, tehát marad tisztán 30.000 korona bevétele a kollégiumnak; ha 24 koronájával adatik ki az ingatlan, lesz a haszonbér keresztszámban 64.500 korona s még ha a mai épület-fentartási költségeket leszámítjuk is, 21.500 korona lenne a tiszta emelkedés.

De ennek a haszonbéremelkedésnek nem szabad épületfentartási költségektől felemésztetnie. Általános gyakorlat ilyen nagy haszonbérleteknél, hogy az épületek teljes fentartása a haszonbérletet terheli, ezt következetesen és szigorúan keresztül kell vinni meggyőződésünk szerint a tiszadadai ingatlan haszonbérbeadásánál is és ekkor az állami adón és ártéri költségeken kívül semmi teher nem fog neheznedni a haszonbérjövdelemre, a mint ez most történik; a tiszadadai ingatlan számadásaiból ugyanis mint fentebb láttuk, kitűnik, hogy évenként átlag 4—5 ezer koronát költ el a kollégium épületek fentartására. A gazdasági tanács figyelmét erre a körülményre az új haszonbérbeadás alkalmával felhivandónak javasoljuk, úgy mint bizottságunknak a tiszadadai ingatlanra vonatkozó véleményére általánosságban is.

A tiszadadai ingatlanból ilyen módon várható jövdelemtöbbletre természetesen csak három év múlva, a mostani haszonbérlet lejártakor lehet kilátás; a haszonbérlet ilyenképen leendő előkészítésére azonban már most felhivandónak véljük a kollégium gazdasági tanácsát.

Mi a fentebbiek dacára a bérjövdelemből, hogy számításunk teljesen reális legyen, csak a 21.500 K béremelkedést vesszük jövdelemszaporulatnak, amennyire véleményünk szerint, biztosan számíthatunk.

A kollégiumi pénzügyi kérdésében bizottságunk tagjainak egy része abban a nézetben van, hogy miután azáltal a kollégium vagyona egészben (magáncég) vagy részben (szövetkezet v. részvénytársaság) kockázatnak lenne kitéve, ennek a kollégium vagyonát, mint célvagyonot kitenni nem lehet; legalább olyan mértékben, mint az egy nyilvános, banküzletekkel foglalkozó takarékpénztárnál okvetlenül történik, nem szabad. E mellett a pénzügyi olyan nagy kezelési költségekkel járna (adók, kezelő-személyzet, igazgatás,) hogy legalább az első években még azon kedvező esetben is, ha saját alaptőkéjén kívül idegen pénzből annak további négyzerezését forgatná meg, számba vehető hasznot alig lehetne belőle remélni. Ennélfogva bizottságunk ezidő szerint takarékpénztár felállítását, bárminő formában is, nem ajánlhatja az egyházkerületi közgyűlésnek.

Minthogy azonban a kollégium jövedelmeinek gyarapítására bizottságunk nézete és meggyőződése szerint is szükség van idegen tőke felhasználására, erre nézve három módot ajánlunk a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés figyelmébe, amely módok által a kollégiumi pénztár tetemes idegen vagyont megfor-gathat anélkül, hogy a mai jellegű kockázatnál tovább menne és anélkül, hogy a kezelési költségeket szaporítaná, vagy az adózási viszonyokban változást idézne elő.

Ilyen első sorban egy nagyobb törlesztéses kölcsön felvétele a tiszadadai ingatlanra. Ez ingatlanra a kollégium felvehet 700.000 korona kölcsönt olcsó kamatláb mellett s e kölcsönt, minthogy e kölcsön effektív értékben nem lehet drágább 4.7%-nál, a kiadás pedig 6%-ra történik, legalább is 1.3% tiszta haszonnal elhelyezheti, amiből évenként 9100 korona remélhető anélkül, hogy a kezelési költségek szaporodnának.

Második módnak tekinti bizottságunk a jelzálogkölcsön átruházását, a cessiót. A kollégiumi pénztár ugyan, minthogy nem takarékpénztár, jelzálogkölcsöneit közvetlenül nem ruházhatja át, de közvetve igenis megteheti. „A magyar takarékpénztárak központi jelzálog-bankja mint részvénytársaság“ valamelyik helybeli pénzintézet közvetítésével 4 1/2% os záloglevelekért átveszi a kollégium jelzálogos kölcsöneit s ebből az üzletből, még ha a jelenlegi 4% kurzus-veszteséget és a közvetítő helybeli banktól felszámítandó csekély jutalékot is számításba vesszük, legrosszabb esetben is 1% tiszta haszna lesz a kollégiumi pénztárnak, anélkül, hogy kockázata nagyobb lenne a mostaninál és tekintettel arra, hogy az átruházott jelzálogkölcsönök értékét azonnal gyümölcsözőleg elhelyezi 6%-os jelzálog-kölcsönökben. Ebből az üzletből tehát, ha egy milliót átruház a kollégium, 10.000 korona bevételi többlet várható s ha a kereslet állandóan megmarad a kollégiumi pénztárnál, minden további millió után ugyancsak 10.000 korona bevételi többlet lehet a kollégiumi pénztárnak. Tehát, ha négy-öt milliós cessiós jelzálogkölcsönre tehet szert a pénztár, a kollégium bevétele ezen az uton 40.000—50.000 koronával szaporodhatik, anélkül, hogy újfajta kockázatba menne bele, kezelési költségei szaporodnának és e kölcsönök folyósításának új rendszerére lenne szükség.

Harmadik mód volna, miáltal szintén legalább 1 százalékos haszonra számíthatna a kollégiumi pénztár, ha betétek elfogadására hatalmaztatná fel az egyházkerületi közgyűléstől. E betétek után ugyan a betéti adó megkellene fizetni,

de az ezen üzletágból eredő jövedelem utáni tőkekamat-adótól, tekintve a kollégiumi pénztár kulturális célját felfogásunk szerint mentve maradna továbbra is. A betéteket korlátozandónak véli bizottságunk olyan formán, hogy az első sorban erkölcsi testületek betéteire szorítkoznék 500 korona minimalis összeggel és legalább három hónapi felmondás kikötése mellett s csak a szükséghez képest terjesztetnék ki magánosoktól elfogadandó betétekre is. A betétek kezelése ugyan esetleg kezelési költségek szaporításával járna; de ez a kiadási többlet jelentékeny költségszaporulatot nem okozna, legalább olyat nem, ami a fentebb kimutatott jövedelem-szaporulatot érintené. Ha tehát a kollégium ilyen módon legalább egy millió korona betétet kapna 4 százalékos betéti kamattal fizetése mellett, jövedelme ez uton is 10.000 koronával szaporodna. Épen azért hogy e változás kezelésünkben és az ezzel valószínűleg együtt járó költségszaporítás elkerülhető legyen: bizottságunk azon véleményben van, hogy csupán egyházainktól és tanintézetektől fogadtassanak el az egyházkerületi pénztár által, mint letétek, feltétlenül adómentesen kezelhető pénzösszegek, magánfelektől pedig csak legalább 3 havi felmondás kikötése mellett és 500 korona minimalis összeggel.

A kollégiumi pénztár jövedelme tehát a fentebb röviden vázolt módok alkalmazása útján a közeljövőben a következő mértékben emelkedne:

1. A dadai ingatlan három év múlva bekövetkező béremelkedése	21.500 K
2. A dadai ingatlanra felveendő 700.000 kor. törlesztéses kölcsönből	9100 K
3. Jelzálogkölcsönök átruházásából és betétekből egyelőre 2 milliót véve fel	20.000 K

Összesen: 50.600 K

azaz ötvenezerhatszáz korona.

Ha még ehhez hozzávesszük azt, hogy a kollégiumi tanári nyugdíjintézet vagyona a theologiai tanárok nyugdíj-kérdésének megoldása által szintén felszabadul s ezuton is tetemes felhasználható jövedelemhez jut hozzá a kollégiumi pénztár: azt hisszük, hogy a jövő fejlődés összes függőben levő kérdései megoldhatók lesznek. A mostani szükséglet igazolja, hogy a fentebb vázolt módon rendelkezésre kerülő idegen tőkék 6 százalékos elhelyezése iránti számítás vérmesnek nem nevezhető még akkor sem, ha az átruházási módszer ruganyos természeténél fogva jelentékenyen magasabb elhelyezendő tőke állana is rendelkezésre, sőt ily módon jöhetnének azon helyzetbe, hogy kölcsönre szoruló egyházaink jelenlegi súlyos kamatterhén könnyíthetünk.

Rá kell ugyanis még mutatnunk, hogy az egyházkerületi elnökségtől kibocsátott megkeresésre beadott válaszokból — melyekről a kimutatást idecsatolva mellékeljük — kitűnik, hogy a kerületben levő egyházaknak van 6 százalékos kölcsönük 664.285 korona, 6 százalékon felül kamatozó kölcsönük 746.818 korona, összesen 1.411.103 korona. Véleményünk szerint ezeket a kölcsönöket a kollégiumi pénztár a fentebb vázolt módok útján rendelkezésre kerülő idegen tőkéből 6 százalékos kölcsönökre könnyen konvertálhatná s ezáltal az egyes egyházaknak is nagy szolgálatot tehetne.

Mindezeket összefoglalva, javaslatunkat a következőkben foglaljuk össze:

1. Utasítja egyházkerületi közgyűlésünk a kollégiumi gazdasági tanácsot, hogy a tiszadadai ingatlan haszonbérbe adására az előmunkálatoakat tegye meg, az ingatlan újabb haszonbérbe adására megfelelő módon ajánlatokat szerezzen be, tekintetbe véve e bizottsági munkálatban fejtegetett módokat s eljárásának eredményéről az 1910. év őszén tartandó egyházkerületi közgyűlésre tegyen előterjesztést az egyházkerületi közgyűlésnek.

2. Utasítja egyházkerületi közgyűlésünk a kollégiumi gazdasági tanácsot, hogy a dadai ingatlanra vegyen fel 700.000 korona törlesztéses kölcsönt, vagy a Földhitel-intézettől, vagy az Osztrák-magyar banktól és ennek megtörténtéről szóló jelentését terjessze már a legközelebbi egyházkerületi közgyűlés elé.

3. Felhívja egyházkerületi közgyűlésünk a kollégiumi gazdasági tanácsot, hogy lépjen érintkezésbe egyfelől a Magyar Takarékpénztárak központi jelzálogbankjával arra nézve, hajlandó volna-e valamelyik helybeli takarékpénztár közvetítésével jelzálog-kölcsöneink cessionát vállalni s ha igen, milyen mértékben és milyen feltételek mellett; másfelől, a most nevezett bank kedvező nyilatkozata esetén, kezdjen tárgyalást valamelyik jó nevű és jó hitelű helybeli takarékpénztárral arra nézve, milyen feltételek mellett volna hajlandó a cessionát közvetíteni s eljárásának eredményéhez képest tegyen jelentést és javaslatot az egyházkerületi közgyűlésnek.

4. Felhívja a kollégiumi gazdasági tanácsot egyházkerületi közgyűlésünk, hogy a kollégiumi pénztárban kezelendő betétekre nézve dolgozzon ki tervezetet, figyelmébe ajánlva azt, hogy egyházkerületi közgyűlésünk a betéteket csak korlátozva óhajtja a kollégiumi pénzkezelésbe bevonni amennyiben első sorban egyházak és más erkölcsi testületek betéteit tartja elfogadhatóknak, magánosokét csak másodszorban és a szükséghez

képest s minden esetben 500 K minimum és három hónapi felmondás kikötésével, idevonatkozó véleményes jelentését aztán terjessze a legközelebbi egyházkerületi közgyűlés elé.

5. Kimondja egyházkerületi közgyűlésünk, hogy az épen most betöltendő kollégiumi és egyházkerületi számvevői állást úgy szervezi és általában a pénztárkezelésnél esetleg szükségessé váló reformokat oly formán fogja keresztül vinni, hogy az a kollégiumi pénzkezelés ilyen módosításának teljesen megfeleljen s azért utasítja a gazdasági tanácsot, hogy erre nézve szintén terjesszen javaslatot az egyházkerületi legközelebbi közgyűlés elé.

6. Végül felhívja egyházkerületi közgyűlésünk az egyházkerületbe tartozó egyházakat, hogy meglévő 6 százalékosnál magasabb kamatlábu kölcsöneiket legalább 6 százalékos kölcsönre konvertálják, amennyiben e kamatláb mellett kölcsönigényeiket az egyházkerületi és kollégiumi pénztárból fedezhetik.

Egyszersmind felhívja az egyházmegyéket, hogy épen ezen indokból jövőre 6 százaléknál magasabb kamatlábu kölcsönt egyáltalában ne engedélyezzenek.

Debrecen, 1909. szeptember 2.

Dr. Gulyás István
biz. jegyző.

György Endre
biz. elnök.

Szele György gr. *Tisza István*

Dr. Tóth Károly *Márk Endre*
bizottsági tagok.

Emlékezzünk.

Dóczy Imre középiskolai felügyelő arra hívta fel figyelmünket, hogy emlékezzünk az Apponyi-Tóth éra gonosz pusztításaira s azokra az államot megrontó és dekomponáló machinációkra, amikkel ez a jezsuita irány a katolikus egyházat az állam költségén megerősíteni és kiépíteni, a vallásegynlőség színe alatt a társadalmi békét megbontani és az országot lassanként tönkre tenni iparkodik.

Jól ismerjük mi hova céloz a Jákob—Ézsau édes hangu beszéde, a felekezetek egyenlő segélyezéséről, a felekezeti iskolák szükséges voltáról, a vallásosság istápolásáról, a prot. egyházaknak adandó állami dotatio alapítványoszerű biztosításáról és a többi.

Az egyenlő segélyezés elve alapján történik, hogy az ultramontán célokat szolgáló kath. internátusok kiépülnek, legényegyletek állandó otthont találnak, a pár-bér megváltatik. A felekezeti iskolák hangsúlyozásának következménye a szerzetes és apáca-iskolák segélyezése, az állami iskolák felekezetivé tétele, a mi felekezeti is-

kolánk üldöztetése, bezáratása, az országos tanáregyesületből a kath. állami iskolák tanárainak kiválasztása, ez országos testület háttérbe szorítása, s mindazon oktalán, kultur és államellenes merényletek egymásra halmozása, a mik a Barkóczy—Görcsöni nevekhez vannak kötve. Még az is megtörténhetik, hogy a prot. egyházak állami dotációját az állami eredetű egyházi javak kiszolgáltatásával is összekötetésbe merik hozni. Ma semmi se lehetetlen, az állam és a szabad gondolkodás ellen a vezető emberek mindenre kaphatók, de ez visszaélés.

Mindezeket mi is tudjuk és látjuk. A magyarságot és az államot tönkre tevő irányzat ellen azért tehetségünk és erőnk szerint küzdünk. Arra az utra azonban, amit a Dóczy nagybecsű fejtegetése involvál, még se léphetünk. *Ha mi az állam segítségét visszautasítjuk, azért nem fogjuk meggátolni, hogy azok a többi felekezeteknek is ne adassanak,** nem is nélkülözhetjük ma még ezt a szerencsétlen segítséget. Nem vagyunk úgy berendezkedve. Nekünk azért, ha az állam s benne a magunk romlását teljessé tenni nem akarjuk, el kell fogadni az állami dotációt a teljes vonalon; el kell fogadni még a theologiai tanárok számára is, csak meg kell szolgálni érte és intézményeinket nekünk is rendre ki kell építeni. A visszaélések ellen azonban tiltakozni kötelességünk.

Ami pedig különösebben a lelkészek, a theologiai tanárok, általában a lelkészképzésnek állami összekötetésbe vonását illeti, ez állambiztonsági követelmény. A felekezeti egyházak a nemzetiségi eszmének is meltengetői és védvái. Ideje lenne itt a kezdet kezdetén a baj fejénél és kutforrásánál az államnak közbe lépni és rendet teremteni. A theol. tanárokért ne fájjon a mi fejünk. Tervszerűtlenül eljárni és védekezni pedig meg se próbálkozunk. Felemás rendszer nem ér semmit. Pedig ez volna az államsegítségét részben elfogadni, részben meg visszautasítani. Ne féljünk hát akkor lelkészeink, tanítóink, tanáraink, egyházi és iskolai intézményünk érdekében az államsegélyhez nyulni. Csak értsük jól meg, hogy mindezekért cserébe tisztességes, becsületes munkát kell adni. Hogy az egyenlőség elve alatt fosztogatják az államot, az baj és vétek. Tiltakoznunk kell hát ellene. Sőt készíttetni is kell magunkat arra az időre, amidőn az állam és egyházak útja szétválik. Ma azonban még nem tehetünk egyebet, minthogy emlékezzünk. Ezért hirdetjük az evangéliumot.

A reformáció emléknappja különben is alkalmas erre a magunkba szállásra és elmélyedésre.

Emlékezzünk hát arra, hogy mi református egyházak nem magunkért, hanem hiveinkért, a magyar nemzetért és államért vagyunk.

Emlékezzünk arra, hogy ha a mai rendszer kép-

* Az eredmény csak az lesz, hogy a magyarság és felvilágosodás ügyének mi sem fogunk szolgálhatni, legalább nem úgy, amint ma hitem szerint szolgálunk.

viselői e nép és állam ügyét el is árulják, nekünk nem lehet magunkat tőlök s e hazától elszakítani. Emlékezzünk és merítsünk belőle erőt kiküzdeni magunknak is, az országnak is ezt a független jövődöt. És amikor minden habozás nélkül végig megyünk a már megkezdett uton és a 48. 20. de az 1868. 53-ik cik alapján a legteljesebb viszonyosságot követeljük; midőn az államsegélyt keressük, elfogadjuk, megszolgáljuk, ellenőrizzük, ez a jövődö: *a szabad egyház, szabad államban* már magától készül felénk. Majd rá emlékezzünk és emlékezzenek a kik érik.

Kálvinista.

A művészet és a prot. egyházak.

Nagy érdeklődéssel szemlélem azt a mozgalmat, mely a kálvinista egyházat a művészetekkel kiakarja békíteni. Azaz, hogy rosszul mondtam, mert hitem szerint nekünk a művészettel nincsen semmi elvi küzdelmünk; nem annyira békességre van szükség, mint egyszerűen a művészi szempontok nagyobb érvényesítésére. A vitának ez az oldala szerintem egészen világos és a felmerült nehézségek eloszlatása könnyen remélhető.

Van azonban a kérdésnek egy másik oldala is: a kultusz reformálása s a mi azzal össze függ. Nyilvánvaló ugyanis, hogy akár a Novák-féle liturgialis tervezetet, akár az Öry s méginkább a Földvály Jenő indítványait tekintjük: a művészet címe alatt indult vitának szigorú egyházi momentumait is mérlegelni kell.

Itt van pedig a nehézség és a veszedelem. A keresztyén műemlékek tanulmányozásaiból ugyanis arról kell meggyőződünk, hogy az első három század kultusza, sőt még az első századé is művészi és érzelmi tekintetben sokkal fejlettebb volt mint a miénk. Már pedig mi mindég a bibliai és az őskeresztyén korra szoktunk hivatkozni. Ezen kívül a történetileg kialakult protestáns egyházak berendezkedései is analógiául szolgálhatnak. És ezek is ellenünk vallanak.

Ezek alapján azonban mégis csak tovább tudjuk vinni a dolgot és elsőben megállapíthatjuk, hogy a kultusz reformálására vonatkozó törekvéseknek elvi nehézségek nem állják az útját s hogy e reform tekintetében a biblia, az első keresztyén század és a többi prot. egyházakról kifejlett gyakorlat lehetnek az utmutatóink, amennyiben erre a *reformra tehát szükségünk van ha hűveink protestáns vagy helyesebben magyar kálvinista meggyőződését nem sérti* és annak az eszménynek, a melyet a mi egyházunk képvisel, megfelel: okosan elő is kell azt készíteni és meg is kell csinálni. Hogy a kultuszreformra szükségünk van-e, azt nem olyan könnyű eldönteni.

Ha teoretikusan nézzük a dolgot, a reformnak nem lehetünk elvi ellenzői. Gyakorlati szempontból sem volna veszedelem, ha érzelmi tekintetben is jobban tudnánk hűveink lelkét lekötöni. Az azonban már kész veszedelem lenne, ha a lélekben és igazságban való istentisztelet elvétől eltávoznánk és mind azt a hatást, a melyet ma a felvilágosítás útján igyekszünk elérni, tisztán érzéki uton akarnánk érvényesíteni és megszerezni.

De hát ezt mi közülünk senki sem akarja. A mire mi törekszünk, nem csak a vallás, hanem a műveltség dolga. Szépen és jól épített templomok, szépen és jól épített egyházi épületek, szépen és célszerűen elrendezett temető kertek. És mindezek mellett utoljára, de nem utolsónak: a köz-istenisztelet rendjén és a lelkesítő szolgálatokban és egyházi tárgyokban és felszerelésekben a haladás, a Baráth által is hangsúlyozott józan észnek több tekintetbe vétele, de nem a biblia ellen, hanem a biblia és pedig az ujszövetség alapján. És ismét nem a hívek közmeggyőződése s a prot. egyházak jelleme ellenére, hanem épen annak a magas eszménynek megfelelőleg.

A közmeggyőződés pedig bizonyos tekintetben a közműveltségnek a dolga s ez elől a haladó folyamat elől nekünk sem lehetett elzárkózni. Hatását nálunk is mindenütt ki lehet mutatni, az orgonák beállításában, a templomok díszítésében, még az új papi formaruhában is. Ez a folyamat állandóan tart és minket is arra kényszerít, hogy a híres protestáns eszményt fokozottabb eszközökkel is szolgáljuk. Ennek az eszménynek alapja az egyszerűség. Erre nézve azonban tudnunk kell, hogy a legtökéletesebb művészi, mindig egyszerű. A fény és pompa alkalmazása még nem művészi szempont. Nekünk hát nem erre, hanem a jó izlésre kell támaszkodnunk. Jó izléssel pedig bírhat a szegény is, ha művelt; ennek az érvényesítése így nem volna prot. ellenes. A mi vallásunk ugyan első sorban nem az ember kezemunkájával óhajtja istent tisztelni, hanem az ember szellemi tehetségeinek bevonásával és felhasználásával. Az éneklés, a szónoklás terén és a tudást tanítást illetőleg tehát nekünk is lehet tökéletesebbet adnunk, sőt alapjában erre kötelezve is vagyunk.

Ki az pedig közülünk, a ki azt állithatná, hogy e tekintetben már minden lehetőt elértünk volna?

Van hát a művészi szempontok figyelembe vételének, a reformnak a kultusz terén is jogosultsága, lehetősége és szüksége is. Nem csak a biblia az első ker. századok s a külföldi prot. egyházak analógiai alapján, hanem a Baráth által hangsúlyozott tudás és haladás alapján is.

A gyermekek templomi megkeresztelése, a mi urvaesoraosztási szokásunk, a mi fütellen templomaink nem művészet, hanem elsősorban egészségellenesek. A régi állapotokat itt sokáig fenn nem tarthatjuk. Reformra van szükség, mert ma holnap nem lesznek urvaesorával élők a városokban és a művelt osztályba tartozók között. Azok a sugár tornyok sem elég, hogy némán emelkedjenek és mutassanak az ég felé. Templomainkat mint a köznevelés csarnokait elébb-utóbb másképen és jobban fel kell használni és berendezni. Városokban világítani, fűteni és azokat a vallástársadalmi összejövetelek céljaihoz képest megfelelően átalakítani. És magunknak is tenni, nemesak elvontan predikálni és a levegővetet vagdalni. Egy olyan egyház, a mely a legtökéletesebb tudást beszéli, de a biblia szavain túl semmi tökéletest nem ad, nem lehet versenyképes.

A bibliát már a templom nélkül is kézbe vesszük de vegyék is hiveink. Reformot hát az egész vonalon, de csak lépésről lépésre és nem parancs szóra, hanem a gyülekezetek belső szükségletének és műveltségének megfelelőleg. Egyebekben pedig nagyobb tudást, műveltséget, az iskolákban, az életben és lelket mindennek felett.

Mester János.

KÖZÉLETÜNK.

Domahidy István ötven éves egyházigazgatói jubileuma.

Folyó okt. 6-án, megható, lélekemelő ünnepély folyt le a nagykárolyi református egyházmegye Mátészalkán tartott őszi közgyűlése keretében.

A domahidai kis református egyház azon nemes buzgólkodása, hogy ötven éven át hűséges, fáradhatatlan, az egyház felvirágoztatásáért minden áldozatra kész gondnoka, Nagyságos domahidai Domahidy István fényes érdemeit méltányolva, külsőleg is kifejezhesse mélyen érzett tiszteletét, ragaszkodását, szeretve tisztelt főgondnokával szemben, megragadta az egyházmegye intéző körét is, s a szűkebb körben megtartani szándékolt nem mindennapi ünnepélyt, tekintettel az illusztris egyén széles körben kifejtett, általánosan ismert s folytonos tevékenységben levő református egyháztársadalmi munkásságára, hogy érdemei elismerésének méltó teret nyújtson, az egyházmegyei közgyűlés keretében, az egész egyházmegye ünnepévé tette.

És erre valóban reá is szolgált az ünnepelt Domahidy István, midőn a haza s református egyházunk érdekében kifejtett buzgó és sikeres, — felszázadra terjedő munkásságával biznyságot tett arról, hogy híven kitartott ama jelmondata mellett: „a nemesség kötelez.” Mint birtokosa annak a vármegyénkben századok óta ismert és nagyabecsült névnek, melynek viselői ugy a haza, mint a református egyház építésében mindig megtalálták a méltó kört s mindegyiknek oszlopos védői s támaszaiként szerepeltek, híven az ősi tradíciókhoz, hosszurra terjedt fáradhatatlan munkásságában, hazáját híven, református egyházát lángolóan szerető férfinak bizonyult. Életének egén két csillag ragyogott: a haza s az egyház, s munkássága egyetlen célra, ezek fölvirágoztatására irányult. E célú törekvéseiben nem ismert fáradságot, akadályt, ott volt a nehézségekben, győzelemre segítvén jutni igazainkat. Mint ifjut már ott látjuk 1859-ben a debreceni híres egyházkerületi gyűlésen azok soraiban, kik egyházunk igazainak védelmében bátran szálltak szembe az önkényuralommal. Később mint a nagykárolyi egyházmegye tanácsbírája, hosszú időn át élénk részt vett annak igazgatásában. Ma, hajlott kora, de teljes szellemi erővel, rendes világi képviselője egyházmegyénknek a kerületi gyűléseken, élő példájául annak, hogy a hű munkást csak a halál gátolja meg kötelessége teljesítésében.

Az ünnepély fényét emelte gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok megjelenése. Világító napja ő kerületünknek, szelleme fényével beragyogja, szíve szeretetével átmelegíti ennek minden kis körét s jelenléte megkettőzteti erőnköt s lelkes buzgóságának látása tetre, munkára készíti még a csüggedőt is. Mint harminc

éven át hűséges barátja az ünnepeltnek, megjelent, hogy részt vegyen abban a kitüntető elismerésben, melylyel egyházmegyénk az egyházunk építése körül szerzett érdemeiért óhajtotta részeltetni Domahidy Istvánt. Megjelenésével kétszeres örömet szerzett nekünk. Viszont láttuk őt, kit egyházmegyénk adott a kerületnek, régi munkássága színterén s jól esett látnunk, hogy szíve lelke a régi, szeretettől s buzgóságtól áthatott. Mintha haza jött volna, úgy érezte magát körünkben s leragyogott arcáról lelke gondolata, hogy boldognak érzi magát, hogy részt vehet szűkebb hazája, egyházmegyénk örömeiben s jól esik szívének letenni az elismerés koszoruját a méltó érdem fejére.

Püspök ur öméltóságát halaszthatatlan teendők tartották vissza a megjelenéstől, nem különben gróf Tisza Istvánt is, kik mindketten megleghangu levélben tolmácsolták jókivánataikat. De mintha a gondviseles intézkedése lett volna, hogy az illustis vendégek között az egyház is képviselve legyen, szerencsétlenül bennünket megjelenésével a derék Görömbey Péter szabolcsi esperes, ki a Varga Péter perének tárgyalására jött.

A tárgysorozat azon pontjához érve, mely Domahidy István jubileumát jelenti be, küldöttség kéretett fel, mely úgy az ünnepeltet, mint a magas vendégeket a gyűlés színhelyéül szolgáló templomba hivta meg, hol szünni nem akaró lelkes éljenzessel fogadtattak. Aztán Berey József esperes visszaemlékezésekben gazdag szép beszédet intézett az ünnepelthez, mire Szabó Lajos domahidai lelkész a domahidai református egyház küldöttsége élén, talpraesett beszéd kíséretében egy művészi kivitelű ezüst serleget nyújtott át az ünnepeltnek, mint a domahidai református egyház ajándékát, szeretett főgondnokának, hivatala viselésének felszázados évfordulója emlékére.

Az elhangzott beszédek természetes folyamánként következett Domahidy István válasza. Meghatottan, az ünnepélyes pillanat hatása alatt elérzékenyülve, mondott köszönetet azon kitüntető megtiszteltetésért, melyben egyháza s az egyházmegye részéről részesült. Majd mint akit a pillanat nagyszerűsége megragad, kibontva minden szépért, nemesért lángoló lelke szárnyait, az ékesszólás megkapó erejével, színes képben tárta fel református egyházunk felszázados történetének kiválóbb mozzanatait, tanuságként reá mutatva a kálvinista magyar ember egyetlen igaz örökségére, a hazáért, vallásért élni-halni tudás szent kötelességére. Gyönyörűség volt hallgatni a megifjodott Domahidy Istvánt abban a gyülekezetben, hol az elnöki tisztet az ő fia, nevének, hazájának s egyházáért lángoló lelkének örököse, a nagykárolyi református egyházmegyének közszeretben álló gondnoka Domahidy Elemér töltötte be.

Kedves befejezéséül szolgált az ünnepélynek gróf Degenfeld József öméltósága szívből jövő, szívhez szóló beszéde, melyben lelke melegével emlékezett vissza az

egyházmegyének kebelében töltött szép időkre s reá mutatván az ünnepelt férfiú érdemeire, mindnyájunk óhajlásának adott kifejezést, midőn arra kérte a Gondviselest, hogy jubilánsunk nemes munkában töltött életét messzire nyujtsa ki.

A gyűlés végeztével, a „Hungária“ disztermében gyűltek ebédre a gyűlési tagok, mint a Domahidy István ur vendégei. Az ebéd emelkedett, jó hangulatban folyt le s a szebbnél-szebb beszédek számát csak az üdvözlő sürgönyök száma multa felül.

Szomorú református egyházi világunkban a legkisebb fény is jól esik szemünknek, azért mutattam be a mi szerény kis világunknak e ragyogó darabját. H.

Miniszteri leirat a tanulmányi kirándulások ügyében.

Az Országos Református tanáregyesület f. 1909. évi január hó 5-én kelt és a hazai tanulóifjúság tanulmányi kirándulásainak és utazásainak hasznosabbá tétele érdekében hozzám intézett kérelmére van szerencsém értesíteni, hogy a kereskedelemügyi magy. kir. miniszter ur f. 1909. évi május hó 23-án 38244. sz. a. kelt rendeletével a folyamodó egyesületnek azt a kérelmét, hogy a tanulók tanulmányi kirándulásaihoz az összes beutazandó vonalrészekre jegyfűzetek adassanak ki, a fennálló szabályok értelmében teljesíthetőnek nem találta, — megengedte azonban — és eziránt a m. kir. államvasutak igazgatóságát egyidejűleg utasította is, — hogy a hazai tanintézetek tanulóinak és az azokat kísérő tanároknak csoportokban való tanulmányi kirándulásai alkalmával váltott féljegyekkel az utazás 3 (három) ízben a jegy érvénytartamán, de legfőleg 8 napon belül, szabályszerű láttamoztatás és a m. kir. államvasutak igazgatósága által megállapítandó egyéb módozatok mellett, megszakítható legyen. A kereskedelemügyi miniszter urnak ezen intézkedésével a kiránduló tanulóifjúság abban az újabb kedvezményben részesül, hogy az utazás többszöri félbeszakítása esetén az ismételt jegyváltás lehetőleg mellőzhető és az utazási költségek is lehetőleg mérsékeltenek.

Ami az Egyesületeknek azon kívánságát illeti, hogy a tanulmányi kirándulásra készülő tanulóifjúság az utvonálához szükséges katonai részletképeket (az 1,200.000-hez és az 1,75.000-hez) az intézeti igazgatóság útján, esetleg hivatalos pecséttel ellátott egyszerű kérelmlapra katonai áron megszerezhetők legyenek: a cs. és kir. közös hadügyminiszter ur hivatalosan értesített, hogy ezen kérelemnek eleget tesz és a bécsi katonai földrajzi intézetet felhatalmazta, hogy a szóban forgó térképeket a m. kir. tanintézetek részéről beérkező az intézet hivatalos pecsétjével ellátott megkeresésére, de

csakis az említett célra (tanulmányi kirándulásra) féláron szolgáltatassa ki. A most jelzett kedvezményt azonban más jellegű tanintézetekre elvi okokból ki nem terjesztheti.

Budapest, 1909. október hó 8.

A miniszter helyett:

M o l n á r
államtitkár

K Ü L Ö N F É L É K.

— **A debreceni Kálvin emlék.** E célra országos gyűjtés indult meg, de az adományok jóformán csak a tiszántuli kerületből érkeznek. Így, a mint olvassuk, e célra a hajduböszörményi egyház 100 koronát szavazott meg és házankénti gyűjtést rendelt. Ezt kell tenni minden ref. egyházban. A presbiterium szavazzon meg az egyház anyagi erejéhez mért adományt és gyűjtsön a hiveknél is. Nekünk, a legnagyobb kálvinista egyháznak is kell egy Kálvin emlékművünknek lenni és sehol sem lehet ez alkalmasabb helyen, mint Debrecenben, a kálvinista Rómában. Azért kevésnek tartjuk, ha a többi kerületek egyszerűen csak az ajánlgatással rázzák le a Kálvin emlék ügyét a nyakukról. Ha a célt akarják, akkor nekik is jó példával kell előljárniok s ennek az a helyes módja, hogy ne csak azt mondják: adjatok, de magok is adjanak.

— **A protestáns országos árvaegylet** október 12-én dr. Kovácsi Sándor elnökle alatt dr. Csengey Gyula, dr. Horváth Zoltán, Kaczián János dr. Keserű Lajos, Raffay Sándor, Szilassy Aladár, Szöts Farkas, dr. Wagner Géza vál. tagok, Bendl Henrik pénztárnok és Brocskó Lajos igazgató jelenlétében választmányi ülést tartott. Elnök jelentéséből öröndetes tudomásul vette a választmány, hogy a nyár folyamán egy 8 ezer koronás hagyomány (Sallai Antalné), 1200 K értékű alapítvány és közel 3000 K adomány folyt be az egyelet pénztárába. Néhaj dr. Wagner János 300 ezer K értékű alapítványáról alapító levelet állított ki a választmány s azt felterjesztette a belügyminiszteriumhoz. Frommberg Zsigmond Kiskőrösre távozott tanító helyére Kiss János berettyóujfalusi tanítót rendes tanítóvá választotta a választmány. A patronage védelme alatt november 1-én Tolnán megnyíló Női Munkásotthon, mint az árvaházból ipari pályára kilépő leányok célszerű elhelyezési módját az igazgatóság figyelmébe ajánlja a választmány. A budapesti református egyház által szintén november 1-én megnyitandó Református Tanoncotthonra felhívja az igazgatóság figyelmét. Brocskó Lajos igazgató részére az ötödik, Brocskó Lajosné tanítónő részére a 4-ik korpótlék folyósítását elrendeli a választmány. Végül tudomásul vette a választmány Nagy Irén és Gans Melitta apátlan-anyátlan árvák felvételét és pénzsegélyt szavazott meg négy árva nevelésére, kikkel együtt jelenleg a budapesti árvaházban 104, a rozsnyói árvaházban 15, családoknál elhelyezve 16, összesen 135 árvát nevelt az egyesület és 56 árvát részesít 100—240 K nevelési segélyben.

— **Mikszát Kálmán jubileuma.** A mint egy száz aláírásu felhívásból értesülünk, Mikszát Kálmán 40 éves írói jubileumát üli. Ime, milyen hamar vénülünk. Még mintha csak tegnap jelentek volna meg a felejtethetlen „Palóc históriák“, ma is olyan frissességgel hatnak. Hát a felvidéki vármegyék életét festő regények. Még ott fent Sárosban és környékén tartoznak sokkal Mikszátnak. De tartozik a vármegye is. Grünwald után meglehetősen lehültünk ez ősi intézmény iránt. Azóta ez a nemesi és földbirtokosi testület újra éledt és mint ősszel a levelek, ismét megszinesedett. Ebben része van Mikszátnak is. — Azért illenék, hogy a Mikszát összes munkái megvételéhez (20 kötet 80 korona) a vitézlett és nemzeti körök, a tekintetes és nemes vármegyék is előljárnának. És járjunk elől mi is. Mikszát az összes magyarság írója, tehát a miénk is, magyar reformátusoké. Minden írása érdekel bennünket, mert magyar írónak a munkája, a *Különös házasság* c. regénye pedig egyenesen protestáns érdekű. Azonban nem azért, hanem az íróért magáért veszünk részt a jubileumon és ajánljuk jó lélekkel az egyetemes díszkiadás megrendelését, mindazoknak, a kiket illet.

— **A közép-szabolcsi ref. egyházmegye közgyűlése.** A felső-szabolcsi ref. egyházmegye kettészakadása folytán ujonnan megalakult közép-szabolcsi ref. egyházmegye folyó hó 19-én tartotta első közgyűlését Nyiregyháza, a városháza nagytermében. A gyűlés a szokott érdeklődés mellett folyt le; jelen voltak az egyházmegyét alkotó egyházak lelkészei, világi képviselői, tisztviselői csak nem teljes számmal s megjelent a közgyűlésen a testvér egyházmegye, a jelenlegi felső-szabolcsi ref. egyházmegye képviselőiben annak új esperese Vass Mihály s Mezőssy Gusztáv tanácsbíró.

Előző nap délután a szokásos előértekezlet tartott meg, hol alapos tanácskozás s vizsgálat alapján a közgyűlés tárgyai előkészítették.

A közgyűlésen, melynek elintézésére 63 közigazgatási ügy várt, Görömbei Péter esperes és Gencsy Albert főgondnok elnökölték, a tanácsbírók közt pedig ott láttuk többek között gróf Degenfeld Pált s vármegyénk alispánját Mikecz Dezsőt is.

A gyűlést régi szokás szerint aktualitását, tartalmát és ékes előadását tekintve magas színvonalu imával nyitotta meg Görömbei Péter esperes, majd úgy ő, mint elnöktársa, Gencsy Albert főgondnok őszinte köszönetüket fejezték ki a közgyűlés előtt a megválasztásukban megnyilatkozott bizalomért. Az egyházmegye nevében Korocz József e. n. főjegyző üdvözölte az esperest és főgondnokot, valamint az egyházmegye új tisztviselőit.

Előterjesztett az esperesi időszak jelentés, melyet úgy egészében, mint részleteiben a közgyűlés tudomásul vett; ennek során esperes megemlítette, hogy Andrassy Kálmán lelkész „Metamorphosis“, dr. Szesztay Zoltán e. m. ügyész „Földbérő szövetkezetek“ címen a hitelszövetkezetek jubiláris közgyűlésén értékes felolvasásokat tartottak, mit egyházmegyei közgyűlés örömmel vett tudomásul s nevezettekkel szemben elismerésének adott kifejezést.

Miután a bizottságok tagjait s elnökeit, majd egyházmegyei ügyésszé egyhangulag dr. Szesztay Zoltán vármegyei tb. főügyészt megválasztotta a közgyűlés, az egyházmegyének első izben megválasztott tisztviselői, Erdélyi Imre tanácsbíró, Mezössy László világi főjegyző, Bokros Elek lelkész-, Mikecz István és dr. Katonka Bertalan világi jegyzők hivatalos esküjüket letették.

A közigazgatási tárgysorozattal délután 1 óra után végezték a közgyűlést, míg délután a bírósági ügyek tárgyalására került a sor. Közben a nagy Korona éttermében közeled volt, melyen számos szép felkőszöntő hangzott el. A közebeden részt vett báró Podmaniczky Géza v. b. t. t. is, ki bár a testvér ág. ev. egyháznak tagja s erős oszlopa, pártfogója a ref. egyháznak is, ki áldozatkészségének már többször jelt adta.

Itt említjük meg, hogy az új felső-szabolcsi ref. egyházmegye folyó hó 26-án tartotta közgyűlését Kisvárdán, melyen a közép-szabolcsi egyházmegye is képviseltette magát.

— **Egy rendkívül értékes és jellegzetes egyházas irányu lapszerkesztő** Pestalozzi, zürichi lelkész hunyt el a múlt hó 28-án. Különösen mint az „Evang. Wochenblatt“ szerkesztője s kiadója működött szokatlanul nagy sikerrel és áldással. Lapjának egészen saját-szerű jelleget adott úgy, hogy a vasárnapi lapok között talán az egész világon se volt hozzá hasonló. Érdekes, hogy egyetlenegy munkatársa sem volt, az első betűtől az utolsóig ő maga irt mindent. De mégsem volt munkatársak nélkül, ezek közé tartoztak korának legelőkelőbb, legjobb, legnemesebb szellemei. Nevezetesen Pestalozzi szabad óráiban nagy nyugalommal olvasgatott. Különösen értett hozzá, hogy a könyvpiac újdonságai közül a legértékesebbeket, a sikeresen legjobban felhasználhatókat válogassa ki; sőt valósággal zseni volt a tekintetben, hogy e könyvekből kiszemelgette az igazi drágaköveket s olvasóinak kedveskedett velük. Így esett hogy lapja mindig válogatott gyűjteménye volt a nagy s szép gondolatoknak, finom lélekharcolnak, jellemzéseknél stb. Ily módon egy részt jó olvasni valót nyújtott olvasó közönségének, másrészt ösztönt adott nekik, hogy maguk is szerezzenek be jó munkákat, legelőbb azok közül a könyvek közül, melyekből ő lapjában egyes részleteket bemutatott. Ezen könyvkivonatokon kívül közölt lapja a szükséghez képest egyházi dolgokat, ünnepi s más jelentéseket, tudósításokat s valami újat Isten országa történetéből. E részek is jellegzetesek voltak s kitűntek főleg judicium erejével, nagy lelkiismeretességükkel s azzal a szemponttal, mely mindent a Krisztus szellemében mérlegelt. Könyvbírátaiban is nagy biztonsággal találta el az igazságot, amiért aztán ítéletében feltétlenül megbiztak. Amit ő ajánlott, az valóban jó volt. Még hozzá soha egy keserű, megítélő szó nem folyt tollából, hanem mindent meggondoltan s szeretettel irt s így nem csoda, hogy megbecsülhetetlen volt ez a tevékenysége. Zürichben s a német földön

sokáig nem fogják feledni. Példája nyomán nálunk sem ártana egy ilyen szemelvényes lap indításával megpróbálkozni.

— **A békési papválasztás.** Még a múlt évben történt, hogy Tóth Sándorral szemben Nyárádi Lászlót választották meg békési lelkésszé. A választást, mint ahogy az a múlt zsinat óta rendszeresen történik, megfeljebbezték. A feljebbezés megjárta a kerületet is, mely új vizsgálatot rendelt el. E vizsgálat során kitűnt az, hogy Nyárádi nem volt megválasztható, mert épen egy másik egyház meghívását is elfogadta. Ez alapon a békésbányai egyházmegye a békési papválasztást megsemmisítette és a régi pályázat alapján, melyből azonban Nyárádit kizárta, újválasztást rendelt. Nem kívánjuk az egyház ítéletét érinteni, csak általánosságban és elvi szempontból jegyezzük meg, hogy az ilyen előző pályázat alapján megismétlendő választások nem felelnek meg sem a törvények szellemének, sem az egyházak érdekének. A választási törvény minden körre ki akarja terjeszteni a választhatóságot s az egyházak érdeke azt követeli, hogy a megsemmisített eljárás esetén, teljesen új és érintetlen jelöltek közül választhasson. E jelöltek magok is azért, hogy a hosszan húzódó per folyama alatt esetleg más egyházak meghívását fogadták el — különben is önként lemondtak az eredeti pályázat személyi jogu előnyéről, de ha ez nem történt is meg, abból, hogy a bizodalom nem feljök fordult, elment minden választási herce-hurcától a kedvök s nem kívánják magokat ismét kitenni egy újabb alkotmányos mozgalom esélyeinek. Így aztán megtörténhetik az is, hogy az eljárások során valakiminden választás nélkül is ekléziához juthat, mondjuk, az illető választók többségének ellenére is, ha a pályázók közül egyedül csak ő maradt fenn. Ez pedig legtöbbször békétlenségre vezet. A választási törvényt soha se helyeseltük, a jogos érdekeket mindig védelmeztük. A közérdeket azonban most is előbbre tesszük a pusztá személyi érdeknél és azért a választások megsemmisítése esetén, különösen, ha annak megtörténte óta egy évnél nagyobb idő telt el, mindig egészen új választási eljárás megindítását tartjuk kívánatosnak.

— **A Hangya kongresszusa.** E hó folyamán, okt. 23-án tartotta a „Hangya“ kötelekébe tartozó 900 fogyasztási szövetkezet ez évi közgyűlését Budapesten. Nekünk, magyar ref. egyházaknak és lelkészeknek is ünnepünk volt ez alkalom, mert bizonyosságot tehetünk arról, hogy mi bennünk is megvan a törekvés segíteni a magunk s a nép baján. Lelkészeink közül számosan vesznek részt ebben a nagy munkában s azok között is az első helyen lapunk főmunkatársa: *Andrássy Kálmán* buji lelkész, ki most a fogyasztási szövetkezetek kongresszusán a *szövetkezeti üzletvezetők nyugdíj-ügyének* rendezését fejtegette. Helyeseljük az eszmét, annyival is inkább, mert arra is gondolunk, hogy ezek az üzletvezetők esetleg a mi lányaink is lehetnének. Nagy vagyont gyermekeinkre mi sem hagyhatunk, a tanítói pálya nem képes már őket mind eltartani. A szövetkezeteknél nyilhatna számukra munkatér s megmaradhatnának a családban is. Az *Andrássy* felolvasása mellett örömmel hallottuk az *enyediek* indítványát is,

a koresmáknak vasárnapon leendő bezárásáról. Igen helyesen, de ezek helyett a koresmái élvezetek helyett más nemesebb szórakozásról is kell gondoskodni. Sőt első sorban épen ezeket a tisztultabb, egészségesebb élvezeteket kell a népnek lehetővé tenni. Mindezek is megjönnek a több vagyonnal és a több műveltséggel, melynek hatalmas rugói a szövetkezetek. Azért mindeket buzdítsuk arra, hogy ezeknek ügyeivel foglalkozzanak.

— **A keresztség s konfirmáció átalakítása** a fennálló egyházi formák mellözésével. Erre vonatkozólag jellegzetes közleményt hoz A. Meyer Steinmann egy svájci theologiai folyóiratban. Előadja ebben, hogy a „Monatschrift für deutsche Kultur“ nevű német folyóirat berlini szerkesztője következő pályakérdést tűzött ki: „Hogyan alakíttassanak át a szent ünnepek s az életfokok (születés, nagykorúvá létele, házasság, halál) üdvösen, de a reánk maradt egyházi formák és szokások keretén kívül.“ Nagyszámu ki nem elégitő felelet érkezett be, melyeknek a szerkesztőség mégis bizonyos értéket tulajdonít, mert, — mint írja — „ezek mutatják, hogy mily sokféle a vallásos és benső sóvárgás utjai s hogy milyen mély örvény tátong a hagyományos s az új között.“ A folyóiratban meg is nevezett négy munka között van a Vetter berni professzoré s a Platzhoff Lejeuné. Fő követelmény gyanánt volt felállítva, hogy a munkák adatot szolgáltatassanak egy korszerű vallás kialakulásához: szakítani kell a személyes Istennek és az ő tisztán személyesnek gondolt teremtési aktusa nézetével úgy, hogy Isten legyen maga az egész világ. Ezzel a proklamált immanens állásponttal hasonlitsuk csak össze az itt következő minta imádságot: „Isten, aki egyedül vagy, miként minden csak általad és benned van... semmit sem kérhetünk tőled, mert mindent meg adsz nekünk.“ Még sajátosabb virágokat hajt azonban az immanens vallás liturgiája a névadási aktusnál, mely a gyermekkeresztséget pótolná. Vetter szerint a születési s névadási ünnep szertartási formáinak az új világpolgár felléptét az emberiségre nézve üdvös tény gyanánt kellene feltüntetniök. Megengedhetők, sőt kívánatosak itt zenei elemek is, melyek a gyermek Jézusról szóló mondához fűződhetnek. Épen így ajánlva van az ő s germán vizzel való felavatáshoz való visszatérés, ha a már értelmetlenné vált gyermekkeresztség korszerű magyarázatot nem nyerne. Ilyen magyarázatként nyújtja Vetter professzor a következő gondolatokat: „Viz fogja körül a mindenséget; viz nélkül nincs élet; viz a közös életnedv minden élő lény ereiben; a viz az, ami mindig mozgásban van, mindig jár, mindig hullámozik.“ S a felavatási ige ilyen formán hangzanék: Légy üdvözölve tőlünk, szüleidtől, barátaitól s az itt lévő tanuktól — légy üdvözölve gyermekem, — testvérem, — embertársam — aki felmerültél az élet örök árából — a szeretetre — a szenvedésre — mint viselője annak a névnek, melylyel most felavatva üdvözlünk.“ A konfirmáció helyére az önállósítás illetve nagykorúsítás lépne. Ennek alkalmából a felavatandók, egy gyülekezetbe (később a helybeli templomba) vezetettek, hol énekléssel fogadják, beszéddel üdvözlük s a letett fogadalom által a polgári kötelekbe beveszik őket. E nap aztán vegyes társalgással, játékkal, táncal s vidám szórakozással záródnék. Platzhoff ezt az ünnepet, — melynek idejéül a 21-ik életévet tenné, — csak rokoni s baráti

körben tartaná. Megelőzné ezt egy egyéni s társadalmi oktatásból álló kursus, párosulva hygienikus és sexualis felvilágosítással. S itt kerülendő volna minden kritikai elem, mely csak gyöngitené a benyomást, hatást. Végül meg kell jegyeznünk, hogy két másik munka nem került sajtó alá, mert a kiadása abba maradt s így kellő összehasonlítás hiányában a pályadíj kiadása és odaitélése sem történt meg.

— **A népért.** Az Országos Közművelődési Tanács (lám, hogy ilyen faktor is van ebben az országban!) pozitív gyakorlati ismereteket szeretne a nép közt terjeszteni. Ezen célra a *Katholikus Népszövetség* „kétezer s egy néhány száz“ szervezete ajánlatot tett neki. „Mert maga a szervezet azért alakult, hogy Magyarország minden nyelvű lakóját helyes irányba vezesse.“ Ez a helyes irány azonban abban állana, hogy a jó magyar nép a pápa világhuralmáért pénzt, életet és hazát kockáztasson. Egy olyan politikában, mely mindent kockára tesz, világháborút idéz fel s az ország érdeke ellen való. A népszövetségi irány másfelől egy olyan társadalmi és állami berendezkedésben határozatit meg, melyben a tömeg vallásossága használtatik fel arra, hogy a feudális-klerikális osztályuralom terheit magára vegye s melyben az államot az egyház szolgájává tegye. Ez az irány az, a mely munka helyett gyűlölettel és irigységgel, szeretet helyett üldözéssel és kegyetlenséggel tölti el a lelkeket. Ez a kath. érvényesülés iránya, a Katholikus Népszövetség utja, de nem a magyar közélet helyes iránya s a magyar népnek a boldogsághoz elvezető utja. A kik a népért tenni akarnak, tegyenek a népért magáért s nem az uralomért és érvényesülésért. Különösen pedig a vallást ne vonják bele ebbe a lelketlen tülekedésbe, mert a nép, a mely ma még ott is vallásos, a hol az egyház iránt közönyösnek látszik, holnap már egyenesen az egyház ellen fordul és a vallást is megutálja. Ez lesz pedig a népszövetségek vége.

— **A budapesti theologiai akadémia kiépítése** a Kálvin-tér 7. sz. egyházi épületből végre dülőre jutott. A dunamelléki egyházkerület közgyűlésén, október 18-án jelentette be az elhelyező bizottság, hogy a theologiai akadémia részére az államkincstártól 30 esztendőre 1911. május 1-én kezdődő hatállyal kibérelte a Ferencvárosi dohánygyár épületének Ráday-utcai részét, melyet az intézet céljaira átalakíttat; a bérleti szerződésben fenn van tartva az intézet részére az a jog, hogy a 30 év lefolyása alatt 380.000 K végleg megveheti a telket és az épületet; az átalakítás költségét 220 ezer K-ra előirányozta. As egyházkerületi közgyűlés vita nélkül egyhangulag megerősítette a szerződést, az elhelyező bizottságot műszaki tagokkal kiegészítette és megbízta az átalakítás, a felszerelés eszközölésével valamint a szükséges pénz előállításával és a kitelepítés folytán a pesti egyházzal való viszony rendezésével; egyben köszönetet nyilvánított az ügy lebonyolításában közreműködőknek, különösen dr. Darányi Ignác főgondnoknak kinek az előnyös szerződés létrehozásában oroszlanrésze van. — E negyfontosságú intézkedés folytán a theologiai akadémis és Ráday-könyvtár célszerű elhelyezést

nyer, lesz az intézetnek jó internátusa s lesz az egyházkerületnek alkalmas gyűlési terme, levéltári helyisége, püspöki irodája. Viszont a pesti egyház a theol. akadémia kitelepülésével szabad kezet nyer arra, hogy Kálvin-téri épületeit egészen ujjaépíthesse. Hát mi mikor kezdünk már az új gimnázium felépítéséhez?

— **Magyar írók élete és munkái.** Irta *Szinnyei József*. Kiadja Budapesten *Hornyánszky Viktor*. A kezünk alatt levő XIII. kötet 7. füzetben (Szinnyei-Sztonkovánszky nevekkel) bennünket közelebről a következő prot. egyházi és iskolai írók nevei érdekelnek: Szinnyei Gerzson sárospataki főiskolai tanár, Szirmai György ref. theol. tanuló Franekerában, Szladkay János eperjesi ág. ev. lelkész, Szlávik Mátyás eperjesi ág. ev. theol. tanár, Szoboszlai Miklós debreceni, Szoboszlai Sámuel verebi, Szolnoky Gerzson h.-bösörmei, Szombathy Dániel sajkó-kazincsei ref. lelkészek, Szombathi János sárospataki ref. kollégiumi tanár, Szombati Zsigmond gyulafehérvári, Szondy László n.-kállói ref. lelkész, Szopkó Márton kocsai ág. ev. lelkész, Szöts Farkas budapesti ref. theol. akad. tanár, Szöts Sándor dévai ref. lelkész, Sződi István debreceni ref. tanító, Szőke Ferenc rima-szombati, Szőke János érmihályfalvai ref. lelkészek, Szőke József székelyudvarhelyi, Szőlősi Pál szatmári ref. tanárok, Szőnyi Benjámín h.-m.-vásárhelyi, Sztróg János szentmihályi ref. lelkészek. A hatalmas nagy munka az év végén be lesz fejezve. Eddig összesen 116 füzet jelent meg belőle 25,516 író életrajzával. Ismételtén és melegen ajánljuk.

Pályázat.

A debreceni református egyház a csapókerti leánytanítói-, az Eötvös-utcai II. osztályú-, az Eötvös-utcai IV—V. osztályú-, a Csonka-utcai II. osztályú fitanítói állomásokra (4 állás) pályázatot hirdet.

Fizetés: Alapfizetés 1200 korona az egyház ingyen iskoláztatási pénztárából évnegyedes részletekben előre fizetve. Korpótlék az 1907 XXVII. t. c. szerint államsegélyből. Természetbeni lakás vagy ahol ilyen nincs, nő tanító részére 480 kor., nőtlén tanító részére 240 kor. lakpénz és nő tanító részére 14 köbméter, nőtlén tanító részére 10 köbméter tüzfifa beszállítva.

Kötelesség: Egy vagy két osztály, rendkívüli esetekben több osztály tanítása a tiszántuli református egyházkerület által megállapított tanterv szerint. Leányok tanítója csak nő ember lehet vagy ha nőtlén, egy év leforgása alatt tartozik megősnülni s a négy felsőbb osztályban a női kézi munka tanítására vagy taníttatására köteleztetik.

A kérvényekhez csatolandók: a) keresztlevel, b) oklevél, c) időrendben esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, d) legújabb keletű orvosi bizonyítvány, e) az állam vagy más felekezeti tanítóképződeiben nyert oklevél mellett a vallás- és köznevelési miniszter által jóváhagyott tanítói képzésről és az egyházi éneklésből s ezek tanítási módszertanából, valamelyik református egyházkerület tanítóképesítő bizottságától nyert bizonyítvány. A pályázati okmányok 1909. évi november hó 20-ik nap délután 5 óráig Szele György iskolaszéki elnökhöz (lakik: Piac-u. 37. sz. a.) küldendők vagy adandók be.

A megválasztandó tanítók az üresedésben levő állásokra, melyeknek bármelyikét vállalni kötelesek, az iskolaszéki elnök által osztatnak be s a debreceni református tanítók segélyegyesületének kötelezett tagjai.

A csapókerti állomás 1910. év március 10-én a többiek a meghívás vétele után azonnal, de legkésőbb két hét alatt elfoglalandók.

Kelt Debrecenben, 1909. okt. hó 25-én.

Simonffy Imre
kir. tanácsos, főgondnok.

Dicsőfi József
lelkészelnök.

Somogyi Pál
főjegyző.

Pályázat,

A hmvásárhelyi ref. egyházközség pályázatot hirdet egy egyházi segédlelkészi állomásra. Fizetése 1600 korona, havonkénti előleges részletekben. Lakása egy szoba, az egyház által bebutorozva, mely hivatalos helyiség is. Kötelességei: a rendes lelkész felügyelete mellett az istentiszteletek végzése, hetességi rend szerint. Vallás-tanítás az állami elemi ismétlő és iparostanonciskolákban az egyház által meghatározott órák számában, melyeknek egy része külön díjazással jár.

Ezen állomáshoz kötött részletes kötelességekről szóló szabályzat az egyház jegyzői hivatala által a pályázók kívánságára megküldetik.

Pályázatok: születési, képesítési, szolgálati, esetleg esketési bizonyítványok melléklésével Pap Imre elnökkeléshez f. évi november hó 10-ig küldendők be.

Az állomás f. évi december hó 1-én elfoglalandó. A választás 3 évre történik.

Hódmezővásárhely. 1909. okt. hó 26-án.

Reform. Egyháztanács.

Debreceni Protestáns Lap**k ö n y v n y o m d á j a**

Elvállal mindennemű nyomdai munkát, u. m. Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket, Műveket, Báli meghívókat, Névjegyeket, Rőpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat, Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket, Lakodalmi kártyákat
:: jutányos árak mellett. ::

Tulajdonos: Korcsmáros Rálmán**Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.****Sesztina Lajos**

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.**Fegyvertöltény-hüvelyek :**

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke. zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.**Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.****Revolverek, Flaubert-fegyverek.**

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.**Löfkovits Arthur**

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok
nagy raktára.

A református egyházak szállítója.**Hajdumegyei Népbank**

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótálása mellett, még azon esetben is, ha a kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrész erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérjével fizethető vissza, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékot jövedelmeznek.

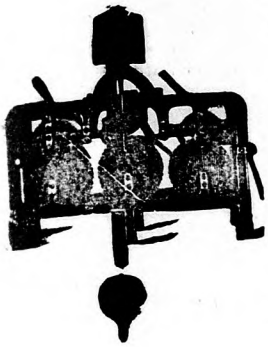
Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely napján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett a kik 20260 törzsbetétre több mint **Egy millió** koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.600.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula,
alelnök.**Dr. Brukner Ernő,**
elnök.**Dr. Révi Nándor,**
jogtanácsos.**ifj. Widder Sámuel,**
ügyv. igazgató.

Toronyórák

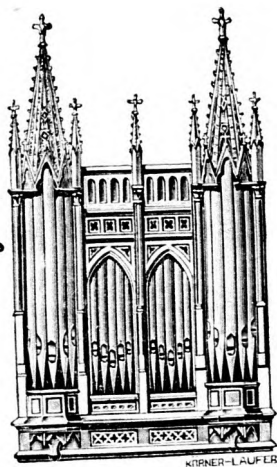
palota-, varosházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésü

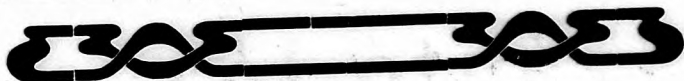
Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

„PETŐFI“

ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI.

Uj népies és ifjusági teljes kiadás. A
szövegét ellenőrizte és bevezetéssel ellátta:

Kardos Albert

a költő arcképével:

Rendkívül diszes aranyozott vászonfedelű kötésben.
Fedelén „PETŐFI“ aranyozott dombornyomásu arc-
képével.

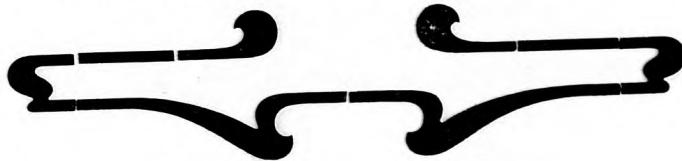
Á r a 2 korona 40 fillér.

Megrendelhető a kiadónál:

Hegedüs és Sándor

könyvkiadóhivatalában

DERECENBEN.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköté-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és emléklapokat

különleges diszkötésben jubil-

leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken
vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálok. —
számítások a különleges munkákhoz. — mint *Diszáblák, Emléks*
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izület
stylusban, levéltári okmánytartók.

Szántó József papi-, uri- és egyenruhakészítő Hódmezővásárhely.

Az egységes reform. papi diszruha.

Az „Országos Lelkész-Egyesület“ című hetilap 1909. május 1-sei számában cégemről megjelent ajánlási sorok.

A papi egyenruha dolgában az a kéréssem van lelkésztársaimhoz, hogy az egyenruhát lehetőleg Szántó József Hódmezővásárhelyi szabómesterrel méltóztatassanak készíttetni. Ezen ajánlatomat jó lélekkel, tapasztalásra alapítva teszem. Az én egyenruhamat Szántó ur próba nélkül készítette és pedig akként, szabása igazán nem hagy fenn semmi kivanni valót. A kelme finomságát tekintve is allithatom, hogy a ruhát a Szántó ur által adott minőségben olcsóbban más szabó sem készítheti. De meg nagyon felek, hogy ha mindenféle mesterekkel készíttetünk, majd nagyon sokféle lesz a ruhánk vagyis nem lesz egyenruhánk. Azt természetesen nem tartom lehetőnek, hogy a konkurenciából mindenkit kizárjunk: de azt legyen szabad kérnem, hogy nagyon megválasszuk a mestert és lehetőleg Szántóval készíttessünk: aki mellett szakavatott és a pusztan levélbeli megrendeléssel próba nélkül is előállítási képességén kívül az is beszél, hogy már eddig is sokat áldozott a ruha stilszerű előállításának előkészítése által kitűzött célunkért. Legujabban egy teljes papi egyenruhát ajándékozott egyesületünknek, amelyet az ugyancsak általa ajándékozott üvegszekrényben a debreceni főiskola muzeumában helyeztünk el, mint az O. R. L. E. tulajdonát s egyik alkotásának látható bizonyosságát.

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Egy ilyen általam készített teljes disz papi öltöny (minta-öltönyt a debreceni akadémia muzeumában van elhelyezve, melynek kivitele szerint egyformán készülnek az általam szállítandó ref. papi egyenruhák amiért a megrendelésekhez feleslegessé tettem a szövetminták előzetes küldését és a hosszadalmas levelezéseket. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást, ez ügyben képes árjegyzékeket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve küldök.

Teljes tisztelettel

Szántó József

papi-, uri- és egyenruha szabó.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószerek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugy szintén nagy választék mindenféle gumi árúknban s érvköteknben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

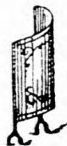
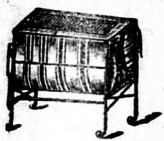
Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv díletánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

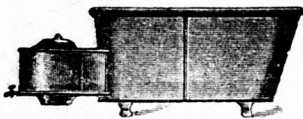
Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerü ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn

Ung megye

Alapitva 1793-ban.

Budapesten

VI. Lehel-u. 8/a.

Alapitva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kivánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelve új modern forgatható vaskoronával, a melyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy ember által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kitelben.

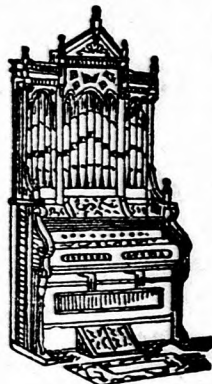
Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelve Budapesten az európai híru Pozdech-féle askoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu zabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Sajtu és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdunánás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajduszoboszló, Balazsújváros, Püspökladány, Nádudvar, Debrecen, Mikeés Derecske, Bagamér, Báránd, N.-Várad, N.-Szalonta, Bajom, N.-Léta, N.-Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzegyarmé, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg, Feketebátor, Szakál. stb.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt Harmoniumot vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hangszer készítőjétől, legújabb Harmonium árjegyzékét kérni, melyet ingyen és bérmentve küld Reményi Harmonium osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

Ezen választók a legjobb iskolai és templomi használatra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja teljesen azonos az Orgona hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomabbig a legolcsóbb gyári áron.

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 33		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértés	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértés
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	2 58		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Télen is

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1909. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértés, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértés, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vásárnapokon közlekedik.
*) Télen is.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

th 2v